

N:o 13.

Ank. till Riksd. kansli den 21 april 1890 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om inrättande af ytterligare afdelningskontor af riksbanken.

Uti tretton särskilda vid innevarande riksdag väckta och till förberedande behandling af bankoutskottet hänvisade motioner hafva förslag framstälts om inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken.

Af dessa motioner afse 2, afgifna den ena inom Första Kammaren (motion n:o 2) af herr af *Burén* och den andra i Andra Kammaren (motion n:o 28) af herr *O. Larsson* i Mörtlösa, med hvilken 8 af kammarens ledamöter instämt, inrättande af ett afdelningskontor i *Linköping*, i hvilket afseende hemstälts:

af herr af *Burén*: »att ett riksbankens afdelningskontor under år 1890 måtte inrättas i residensstaden *Linköping* under enahanda villkor och bestämmelser, som nu gälla för öfriga riksbankens afdelningskontor»; och

af herr *Larsson*: »att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett afdelningskontor af riksbanken i *Linköping* för Östergötlands län under de villkor och bestämmelser i afseende på lånerörelsen, som bankofullmäktige ville bestämma, men för öfrigt på samma grunder, som gälla för riksbankens öfriga afdelningskontor.

Vidare har i 2 motioner, väckta den ena i Första Kammaren af herr *Unger* (n:o 12) och den andra i Andra Kammaren af herr *Zachrisson* (n:o 89) *Venersborg*, föreslagits såsom plats för nytt riksbankskontor, hvarutinnan af båda motionärerna sammanställande hemstälts:

Bih. till Riksd. Prot. 1890. 6 Saml. 1 Afd. 6 Häft.

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i Venersborg under innevarande år.»

Herr *P. Svensson* i Brämhult har i en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 38) föreslagit:

»att Riksdagen måtte besluta från och med 1891 års början inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i *Borås* för det låneområde och under de vilkor och bestämmelser i öfrigt, som herrar bankofullmäktige och bankoutskottet finna lämpliga att föreslå.»

Derjemte hafva herr *Jönsson* i Första Kammaren (n:o 36) och herr *J. Jonson* i Fröstorp m. fl. i Andra Kammaren (n:o 113) föreslagit, att ett afdelningskontor måtte inrättas inom *Skaraborgs län*, i hvilket afseende hemstälts:

af herr *Jönsson*,

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor för *Skaraborgs län* i den af länets städer, herrar fullmäktige i riksbanken anse lämpligast»;

och af herr *Jonson m. fl.*,

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor inom *Skaraborgs län* med samma vilkor som senast inrättade afdelningskontor».

Herr *L. F. Odell* har i sin inom Andra Kammaren väckta motion (n:o 2) föreslagit:

»att Riksdagen måtte besluta inrätta ett riksbankens afdelningskontor i *Örebro* för *Örebro län* under samma vilkor, som gälla för senast inrättade afdelningskontor.»

I motion n:o 55 i Andra Kammaren har herr *E. P. Jonsson* i Myre gjort följande hemställan:

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i *Hernösand* för *Vesternorrlands län* antingen under de vilkor och bestämmelser, som gälla för de förut inrättade afdelningskontoren, eller ock med sådana vilkor, vederbörande utskott kan finna lämpligt föreslå.»

Herr *J. Andersson* i Baggböle åter har i motion (n:o 44) i Andra Kammaren hemställt,

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i *Umeå*.»

I en inom Andra Kammaren väckt motion (n:o 138) har herr *A. Hansson* i Solberga, med hvilken 5 af kammarens ledamöter instämt, hemställt:

»att Riksdagen måtte besluta, det ett riksbankens afdelningskontor inrättas för Kopparbergs län i *Falun*, med vilkor och bestämmelser, som bankoutskottet, dit denna motion torde remitteras, finner lämpligt föreslå.»

Herr *P. Pehrson* m. fl. hafva i en i Andra Kammaren väckt motion (n:o 145) föreslagit:

»att Riksdagen måtte besluta inrättande af ett riksbankens afdelningskontor i *Karlskrona* under samma vilkor och bestämmelser, som gälla för riksbankens senast inrättade afdelningskontor.»

Slutligen har herr *Lasse Jönsson* i Sandbyn, med hvilken 3 af Andra Kammarens ledamöter instämt, i en inom denna kammare väckt motion (n:o 171) hemställt:

»att Riksdagen måtte besluta under år 1891 inrätta ett riksbankens afdelningskontor i staden *Kristianstad*.»

Fullmäktige i riksbanken, till hvilka berörda motioner varit, för inhemtande af deras yttrande i ämnet, öfverlemnade, hafva i afgifvet sådant anfört följande: »I sitt till bankoutskottet vid 1888 års riksdag afgifna yttrande i fråga om då väckta motioner angående inrättande af nya afdelningskontor af riksbanken framhöllo fullmäktige, bland annat, att sådana dittills icke inrättats oftare än högst hvar annat år, samt att vid det förhållandet, att frågan om de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt ännu vore olöst, dessa bankers konkurrens i afseende härå måste i ej ringa mån för riksbanken inskränka möjligheten att med egna sedlar förlägga en så pass omfattande rörelse, som skulle följa med anordnandet af flera nya afdelningskontor samtidigt eller tätt efter hvarandra.

Sedan detta yttrande afgifvits, har ytterligare ett afdelningskontor inrättats, nemligen i Karlstad 1889.

Hvad åter beträffar sedelutgifningsrätten och riksbankens rörelse i det hela samt särskildt afdelningskontorens uppgift, har frågan derom nyligen blifvit behandlad af en komité, hvars förslag i ämnet ännu icke undergått slutlig behandling. Vid sådant förhållande synes det fullmäktige icke vara anledning att under innevarande år upprätta ännu ett afdelningskontor, hvarför fullmäktige hemställa, att motionerna om anordnande af nya sådana icke för närvarande må bifallas.

Skulle likväl, utan afseende å fullmäktiges afstyrkande, ett nytt kontor äfven af innevarande Riksdag anses böra beviljas, finna sig fullmäktige icke böra underlåta att uttala såsom sin åsigt, att den nordligare delen af riket, i hvilken nu blott två kontor finnas, nemligen i Luleå och Östersund, bör komma i åtanke framför den sydligare, hvilken

utom hufvudkontoret har sju på icke långt afstånd från hvarandra belägna sådana. Bland de föreslagna orterna för ett dylikt kontor inom norra delen af landet synes fullmäktige staden Falun böra sättas i främsta rummet, helst denna är residensstad i ett stort län, der en allt mera stegrad affärsrörelse bedrifves, och der blott en större bank, nemligen Kopparbergs enskilda, nu utöfvar verksamhet.»

Ehuru bankoutskottet ej vill underskatta den ofta uttalade åsigten, att inrättandet af riksbankskontor bör ske endast med varsamhet och med nogsam aktgifvande på rörelsens behof, anser utskottet dock fortfarande önskvärdt, att när sådant lämpligen ske kan riksbankens tillgångar böra till beredande af lättnad i handel och rörelse göras för rikets olika delar så användbara som möjligt. Härvid och med hänsyn till vidsträcktheten af hufvudkontorets nuvarande distrikt samt den deraf föranledda svårigheten för bankstyrelsen derstädes att ega eller förskaffa sig tillförlitlig kännedom om fjernare boende lånesökande och deras affärsförhållanden, hvarigenom naturligtvis äfven låneoperationerna försvåras, synas de från hufvudkontoret aflägsnare landsdelarne i främsta rummet böra, så vidt ske kan och eljest lämpligt finnes, tillgodoses med afdelningskontor, så att handels- och näringslivet i dessa trakter på detta sätt må komma i mer direkt affärsförbindelse med rikets bank, hvars bytesmedel äfven genom dylika kontors inrättande vinna en önskvärd och behöflig spridning inom landet.

På sätt fullmäktige erinrat, föreligger visserligen ett af 1889 års bankkomité afgifvet genomgripande förslag till ändringar af bestämmelserna och grunderna för landets penningeväsen, hvilket förslag ännu ej blifvit slutbehandladt; och ehuru sålunda ovisst är hvad inverkan blifvande beslut i hithörande frågor kan komma att utöfva särskildt på riksbanken, synes det dock utskottet, att ej endast häraf böra hemtas skäl för uppskof med den successiva utvidgning af riksbanken genom afdelningskontor, som afser inrättande af ett sådant i hvarje länsresidensstad. Riksbanken eger kontor endast i nio län, och om komiténs åsigt och förslag om den tid, hvarinom de enskilda bankernas sedelutgifningsrätt skulle komma att upphöra, vinna bifall och i sammanhang dermed blifver stadgadt, att riksbanken skall vid samma tidpunkt eller utgången af år 1903 hafva ett afdelningskontor inom hvarje län, är nödigt att minst ett kontor af riksbanken årligen inrättas. Vid sådant förhållande, och om äfven nämnda förslag antingen helt och hållet skulle falla eller tiden för genomförande af frågan i denna del något framflyttas, anser utskottet att, derest ej särdeles viktiga skäl tala för uppskof, riksbanken bör fortgå på den beträdda banan och äfven i

är inrätta ett nytt kontor. Riksbankens fonder äro för ändamålet fullt tillräckliga, och om äfven den invändning göres, att afdelningskontoren i afseende på den afkastning de lemna ej visat sig särdeles fördelaktiga, så vill det synas utskottet som detta ej är af så hufvudsaklig beskaffenhet, att ej i främsta rummet afseende bör fästas på det gagn och den fördel rörelsen i allmänhet bör hemta af ett riksbankskontor, bland annat genom den konkurrens vid förmedling af penningaffärer, som dylika kontor utan tvifvel åstadkomma.

Utan att någon olägenhet deraf försports har riksbanken redan förut 2:ne år å rad inrättat afdelningskontor af riksbanken, nemligen åren 1880 och 1881, då dylika kontor öppnades i Östersund och Vexjö; och ingen anledning synes förefinnas att, om ock sistlidna år tillkom ett kontor i Karlstad, någon svårighet skall yppas vid att äfven i år anordna ytterligare ett dylikt, synnerligast när man tager i betraktande de friare händer i afseende å bestämmandet af kontorens verksamhet, som fullmäktige under senare tid erhållit och som äfven nu torde fullmäktige lemnas.

I afseende å platsen för det kontor, som utskottet sålunda anser böra redan detta år inrättas, förekommer visserligen att fullmäktige, på sätt af deras ofvanberörda utlåtande framgår, för sin del förklarar att den ort, som borde närmast ifrågakomma till erhållande af dylikt kontor, vore Kopparbergs län, men utskottet vidhåller den förut flera gånger uttalade åsigten, att de från hufvudkontoret längst belägna och i afseende å kommunikationer och andra samfärdsmedel mindre gynnade platser borde härvid i främsta rummet ifrågakomma, under förutsättning naturligtvis att affärslifvet samt handel och rörelse i öfrigt vore af den betydelse, att desamma kunde gifva anledning till inrättande af ett riksbankskontor derstädes. Vid flera tillfällen har Västernorrlands län framhållits såsom den ort, hvarinom riksbankskontor borde förläggas, och fullmäktige hafva redan år 1884 vid pröfning af fråga af enahanda beskaffenhet som den nu förevarande yttrat, att näst efter Jönköping borde Hernösand eller Sundsvall för Västernorrlands län eller Falun i anseende till sin aflägsenhet från hufvudkontoret ifrågakomma till erhållande af riksbankskontor; och då utskottet fortfarande anser att, med afseende jemväl å den fördel, som ett riksbankskontor erbjuder staten i det hänseende, att in- och utbetalningar för ränteriernas räkning kunna genom riksbanken förmedlas och penningeförsändelser derigenom undvikas, sådant bör förläggas i residensstad, samt då Hernösand utan tvifvel i afseende å affärsrörelse står betydligt framför Falun, som dessutom medelst jernväg har direkt och

snabb förbindelse med hufvudstaden, har utskottet stannat vid beslut att tillstyrka staden Hernösand såsom plats för kontoret i fråga.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet härmed hemställa:

1:o)

att, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad i herr *E. P. Jonssons* i Myre ofvannämnda motion föreslagits, under innevarande år ett afdelningskontor af riksbanken må för Vesternorrlands län i staden Hernösand inrättas under de villkor och bestämmelser i afseende å lånerörelsen, som bankofullmäktige ega föreskrifva, men i öfrigt på enahanda grunder, som gälla för riksbankens öfriga afdelningskontor; och

2:o)

att öfriga ofvanberörda motioner, som afse inrättande af riksbankskontor

- a) i *Linköping*
- b) i *Venersborg*
- c) i *Borås*
- d) inom *Skaraborgs län*
- e) i *Örebro*
- f) i *Umeå*
- g) i *Falun*
- h) i *Karlskrona* och
- i) i *Kristianstad*

ej må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Derest den i punkt 1:o) här ofvan gjorda hemställan vinner Riksdagens godkännande, kommer utskottet att framdeles i memorial rörande ändringar i bankoreglementet afgifva förslag till de bestämmelser och tillägg, som i afseende å det nya kontorets anordnande och villkoren för dess verksamhet kunna finnas erforderliga.

Stockholm den 21 april 1890.

På utskottets vägnar:

PER SAMZELIUS.

Reservationer:

af herr *Samzelius*;

af herr *Nordenfält*, som anført: »Emot utskottets beslut att tillstyrka inrättande under innevarande år af ett afdelningskontor af riksbanken för Vesternorrlands län i staden Hernösand anmäler jag härmed min reservation, enär jag anser, att den utvidgning af riksbankens verksamhet i orterna, som sker genom anordnande af afdelningskontor, icke bör fortskyndas hastigare, än att åtminstone det senast inrättade kontoret må kunna komma i full verksamhet, afpassad och lämpad efter ortens särskilda förhållanden, innan inrättande af nytt kontor på annan ort påkallar bankofullmäktiges omtanke och arbete.

I bankofullmäktiges yttrande i detta ämne saknas väl tillräckliga skäl för afstyrkande af nytt kontor nu, men då fullmäktige likväl icke funnit anledning vara för handen att under innevarande år upprätta ännu ett afdelningskontor, så synes mig denna åsigt hellre böra följas än utskottets ingalunda kraftigt motiverade mening för kontorets inrättande redan detta år.»

af herr *Ericsson*, som anført: »I det beslut, hvaruti utskottet i denna fråga stannat, har jag icke kunnat instämma. Jag hyser nemligen den mening, att Riksdagen vid sina beslut och anordningar om riksbanken och dess förvaltning i främsta rummet bör göra afseende på hvad för riksbanken, dess ställning och intresse kan vara nyttigt och rätt för bevarandet af dess soliditet och dess förmåga att uppfylla sitt hufvudändamål och att den blott i andra rummet bör tänka på enskildes bekvämlighet eller förmån. I öfverensstämmelse med denna min åsigt anser jag, att man vid nya afdelningskontors inrättande bör noga öfverväga, huruvida detta sker till riksbankens stärkande eller tvärt om. Så vidt jag kan förstå, äro resultaten af de under sista årtiondet inrättade afdelningskontorens verksamhet allt annat än uppmunrande att fortgå på den inslagna banan. Så mycket angelägnare hade då varit, att utskottet iakttagit nödig varsamhet vid tillstyrkande af ett nytt afdelningskontor i Hernösand. Derutinnan anser jag emellertid utskottet hafva brustit. Bankofullmäktige hafva äfven denna gång, såsom förut vid flerfaldiga tillfällen, sökt att afböja beslut om inrättande af nya afdelningskontor och ytterst medgifvit inrättandet af ett nytt kontor på helt annat ställe än det af utskottet föreslagna. Jag anser,

att åtminstone en grundligare utredning om möjligheten att inom utsatt tid inrätta ett kontor i Hernösand bort föregå utskottets beslut.»

af herrar *Falk*, *Söderhjelm* och *Sandberg*;

af herr *Hansson*.

Herr *Cederberg* har begärt få antecknadt, att han icke inom utskottet deltagit i behandlingen af förevarande utlåtande.
